

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Floremundi Raemundi V. Cl. Olim Consiliarii Regis
Galliarvm Ex Calviniano Catholici Synopsis Omnium hujus
temporis Controversiarum tam inter Lutheranos,
Calvinistas quam alios plurimos. Sive Historia ...**

**Raemond, Florimond de
Coloniae Agrippinae, 1655**

V. Lutherus ieiunij osor.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10880

tate quadam concurrebant, nulla fere alia re, quam
strenua perpotatione ac luxu insignem. Quod illi
paternum sanè fuit (g). Quam enim dissolutus ac
mundanus homo pater fuerit, non vita tantum,
verum etiam scripta ipsius testantur. Qui ipsum
Lutherum viderunt, aiunt, ad ipsum iter facien-
tem, etiam tum quum ad Imperatorem Wormati-
am proficisceretur, magnos hominum concursus
fieri solitos, in monachali habitu, quo tunc uteba-
tur, non solum genio laigiter indulgentem, verum
etiam tamquam nouum quendam Orphea fidibus
suauiter cauentem admirantium. Narravit mihi
vir honestus, in aula Saxonica tum versatus, Lu-
therum die quodam Sibyllam Ducis coniugem sa-
lutiandi causa in gynæceum ingressum, quum præ
ceteris eleganti forma virginem conspexisset, le-
uiter permulso eius mento, velut alludentem, ad
Ducissam conuersum dixisse: O pulchrum diabo-
lum! Equidem si tales in inferno essent diaboli,
eò venite non reculem. Hisque verbis Ducissam
vehementer fuisse offensam, Ducem vero Prophe-
tæ sui amore fascinatam, dixisse, Lutheri corpus
carne & ossibus constare, veterorum hominum:
sed animam eius plane, diuinam esse ac cælestem.
Tertius Lutheri filius fuit Paullus nomine, de quo
nihil fere nobis constat.

V. Porro Lutherum quum ieiunij tum castitatis
iuratum ac capitale fuisse hostem, scripta ipsius
demonstrant. Atque hinc est quod idem nihil ma-
gise odisse dicatur quam S. Hieronymum, eo quod nihil fere
ille quam abstinentiam & castitatem inculcet. O D.
Hieronyme. Huc quidem si dicto finis audien-
tes, te vnà cum aspero tuo habitu, cum deserto, cū
Bethlehem tua, tamquam insanum, ad Anticyras
relegemus. Scribit quidam Lutheri discipulus, (h)
Ex omnibus SS. Patribus Hieronymum maximè Luthe-
ro magistro suo non odio tantum, verum etiam ludibrio
fuisse habitum, ut in eius libris nihil fere aliud nisi
de seruandis ieiunijs, de castitate custodienda, de carne
maceranda legere sit. Quid, quod idem diuinum
hunc vitum, cuius sanctitatem & eruditionem,
tam præterita quam futura sæcula admirata sunt
& admirabuntur, diaboli viridem ipsius ætatem
tentantis assultus, & remedia contra eisdem à se
adhibita narrantem scurriliter irridet? Sic vero
sanctus ille vir loquitur, sic carnem suam domat.
*Vah pessime asne! (corpus intelligit multo verberibus
pana excoriatum) Ego te ut meritis es, accipiam sicque
trahebam ne lasciuas: Sic fame siti, laboribus te excar-
nificabo, ut surpium amorum facile obliuiscaris.* Sed

quid opus è discipulorum libris petere testimonia,
quum ipsius magistri auctoritas ad hoc proban-
dum nobis sufficiat? Audi quæso, quomodo ille
paucis verbis sanctos illos viros omnes, qui per vi-
tæ austeritatem & carnis mortificationem animas
suas ad cælestia eleuare, & endo cælo, vt Ennius
loquitur, locare studuerunt, irrideat. (i) *Omni ho-
rum sanctitas (inquit excucullatus hic) in eo posita
est, quod multum ie unarunt, multum orarunt, duriter
cubauerunt, multa denique sacco & lacerna induti, passi
sunt: quam sanctitatem etiam canes aut sues quotidie
exercere possunt.* O verba talis libertatis patrono &
patinatio Mönacho digna! De Epiphano item
adeoque tota Ecclesia quæ olim Arianorum hæ-
reticorum in sanctâ hebdomadâ, Catholicis car-
nem macerantibus, genio tum potissimum indul-
gentium peruersitatem atque ingluuiem grauissi-
mis verbis perstrinxit, non melius loquuntur Cen-
turiatores Magdeburgenses (k). Quin aiunt, *magis
hæreticum esse ac S. scriptura contrarium superstitiones
illas obseruare, quam Christiana libertate uti.* Audiui-
mus eundem illum prophetam, de Niceno Conci-
liò, in quo lex cœlibatus renouata fuit, loquen-
tem. *Quasi vero, inquit, S. Spiritus nihil aliud agendū
habuerit quam ut ministros ad res periculosas, easdemq;
non necessarias, immo impossibiles obligaret.* Addit,
*femina vjrum homini non minus quam ipsius cibi
necessarium esse.* Ne quis vero à Luthero hæc
scripta esse negare possit, ipsius verba adscri-
bam. Sed prius veniam ore à Catholico & ca-
sto, imo quouis honesto animo, vt pace eius &
salua castitate mihi scurram loquentem liceat
introducere, vt ipsemet ardiatur. (l) *Quam non
est in meis viribus situm, inquit, ut vir sim, tam non
est mei iuris ut absque muliere sim. Rursum ut in tua
manu non est ut femina non sis, si nec in te est ut absque
viro degas. non enim libera est electio, aut consilium,
sed res est necessaria ut marem femina, feminam mari
sociari oporteat. Verbum enim hoc quod Deus ait, Cres-
cite & multiplicamini, est præceptum diuinum, puta
opus quod non est nostrarum virium, vel ut impediatur
vel omittatur, sed tam est necessarium quam edere, bibe-
re, purgare aluū, mucum emungere, dormire & vigila-
re. Est implantata natura, haud secus ac membra ad
eam rem pertinentia. Ecce aurea noui Patriarchæ
verba*

g Simon Fontã. in Historia. h Comment. Genes. 22. ca.
Aurifaber fol. 377. i Luth. de seruo arbit. k Cent. 4. i.
5. pag. 401. Tom. 5. fol. 119. Tom. 2. ad fals. Episc. orat. fol.
326. l Sermon de matrimonio.

verba, digni primario illo saeculo, quo hominum genus nondum ad eam quam iam videmus infinitatem quasi erat multiplicatum. At nostro quis nisi impudens negare audeat, id potius optandum ut multi ad alteram illam vitam Deo lucrifiant, quam in hanc generentur? Hanc tamen diuinam feliciter magistrum sententiam discipuli non magno tantum applausu exceperunt, verum etiam populo tradiderunt, nimirum, (m) *Tam esse necessarium Venoris usum quam esse necesse ut mares simus, & magis necessarium quam edere, bibere, purgare alium.* Hanc doctrinam Lutherus Episcopi de grege porcus, Ecclesiae suae tam verbo quam scriptis inculcauit, unicuique uxorem non minus assidue quam Heluetij enses lateri accinctos gestare solent, circumducendam. (n) *Idem homines ait ad nihil aliud natos esse, quam ut genus suum multiplicent ac terram repliant.* Hoc ille stimulo sacerdotem quendam Lunæburgensem, ut uxore ducta Evangelium Lutheranum amplecteretur, impulit, iubens eum suaviter uxoris complexibus frui, ac stultum illud castitatis vocum tantum facere, ut propterea hac se voluptate priuare velit; qua nihil in hac vita iucundius homini contingere possit. Inquam sententiam (diuinus si fas est) eiusdem vernacula lingua circumfertur verficulus: *Nichts Liebets ist auff erden Als Frauen Lieb dem sie maq werden.* quem ipse in ore saepe habere auditus est, & ne quis dubitare possit de Lenone, sua manu ad cap. 30. prou. in biblia Germ. retulit, & sanciuit, quem verficulum Latine reddiderunt sic: *Nil quantus quantus sit, habet, me iudice, Mundus Dulcius igniculus, diue Cupido tuus.*

Et in hoc quidem dicendi genere nouae isti libertatis praecones facundiam suam plurimum exercuerunt. Asserit VVigandus, audisse se pro concione Praedicantem quendam quam plurimos versus ex Ouidij libello *De arte amandi* allegantem (o) *Idem duorum corporum in matrimonio coniunctionem appellat spirituales, diuinam, & coelestem copulam.* ex quo illud facile potest intelligi magistrum ipsum Lutherum huic spirituali, coelesti ac diuinæ meditationi velut trabali clauo fuisse affixum, ut qui ab uxoris complexibus adhuc calens, ad aram processerit, multo minus religiosus quam ille qui ihesus olim colligentes, à feminis abstinebant, (p) *quod illud deorum sacrificijs adhiberetur.* Nec tantum viris ille auctor fuit, ut uxori venienti ancillam substituerent; verum etiam uxoris fuisse (id quod Georgius Saxoniae Dux in epistola

quodam ipse exprobrat) ut viris pensum non persolventibus famulos succenturiarent. Audiamus ipsa nouissimi Evangelistae verba. *Reperiuntur interdum uxores adeo peritinaes, ut si decies in libidinem prolaberetur maritus, praesua diuitia non curarent.* Hic opportunum est, ut maritus dicat: *si tu nolueris, alia uolet.* Si non uult uxor, ueniat ancilla, ita tamen, ut antea iterum & tertio uxorem admoneat maritus, & coram alijs peritiam eius debeat, & ante conspectum Ecclesiae diuitia eius agnoscat, & reprehendatur; si tum renuat, repudiet eam. Ex quo ita argumentari videtur. Uxorem potestatem corporis sui non habere, sed maritum. Quando ergo alter alteri corporis sui potestatem negat, matrimonij vinculum dissoluit.

Quid? an non digna tibi haec verba uidentur eo qui Prophetam se atque Evangelij (sed pro Evangelio turpem libertatem Mundo annunciantis) praecone se ferre auit? Iacobus Andreae Smidelinus his de verbis cum Staphylo decretans, (q) ad extremum ad hoc pactum descendit. *Demonstra, inquit, nobis Lutherum uerba haec Latina lingua protulisse, si non velit uxor, ancillam uenire debere ac oportere.* Nos D. Lutheri nomen diuis de uerbo uelimus. At Staphylus facere rogat: *Ecquodnam, inquit, hoc effugium est ad tegendam magistrum tui spurciciem? uel ille dixerit, Ancilla ueniat, siue Ancillam uenire debere.* Quorum utrumque sane idem ac geminum est. Annon ille scripsit: *Si non uult uxor, ueniat ancilla?* Sed si cui minus haec sufficiunt, audiamus quod alio loco in eandem sententiam dixerit ac scripserit. *Hac uis genitilis, ait, & seruentis natura inclinatio in muliere, in corpore masculino sic creatur & conseruatur, ut nullis uocibus radi possit, idem qui sine muliere manere statuit nomine hominis à se deponat, planè faciens se esse angelum aut spiritum.* Quam doctrinam sequuti Lutheri discipuli, in Polonia passim, ut Witoniensis scribit, ad exfatiantiam ex eiusdem praescripto libidine plures uxores duxerunt. Quia ipse Lutherus in Commentarijs super Genesim anno MDXXV. impressis, polygamiae consuetudinem introducere se quidem nolle ait, nec tamē eandem, primorum illorum Patriarchatum respectu, dānare posse. Eodē auctore, aiunt illū celeberrimi nominis Iureconsultū Oldendorpium priorī coniugi adhuc uidentē alterā superin duxisse. Quia uero mihi iam rem esse uideo cum eiusmodi homine, qui ut libidines suas explēdi haberet praetextū, primo uota Deo facta

Gg 3 Ga

in Arctibal. Hamilton. Demonsf. Calu Confu. l. 2. c. 29. f. 230. n. In Collog. Mensal. fol. 406. d. In lib. de bon. & mal. Ger. p. Plin. lib. 13. c. 14. q. Staph. de Bib. transl.

fregit sacrilege, prætextu matrimonij, & illo nondum saturatus, etiam ipsam matrimonij legem proculcare, & latissimam impudicitæ fenestram aperire ausus fuit, facere non possum quin præclara aliquot eiusdem in eandem sententiam dicta subiungam; ac præcipue illud quod ait in sermone quodam anno MDXXII. habito, qui VI. Tomo Operum ipsius VVitebergæ Anno MDLIII. excusorum infertur legitur. (r) ne quis supposititium huic fecum existimet. Si femina (inquit sanctus hic castitatis auctor) marito impotenti nupserit, neque tamen cum alio aperte matrimonium contrahere, aut quid honestati contrarium admittere velit quandoquidem in eiusmodi causis Pontifex plures testes, atque alia multa requirit) ei ego auctor sum ut maritum ita alloquatur: Vides, mi marite, te mihi debitum reddere non posse, teque ita tam atati quam corpori meo illuisse, adeoque non in honoris tantum, verum etiam salutis meæ discrimen me coniecisse. Quia ergo vides hanc ob causam matrimonium inter nos constare non posse, permitte mihi ut fratri tuo aut uni ex proximis agnatis nubere mihi liceat. Sic enim & tu tam mariti nomen obtinebis, quam cauebis ne bona mea alio aut in extraneorum hæredum manus deuoluantur. Quem admodum ergo à te inuita decepta sum; sic permitte mihi ut hac in re conscium te ac volentem fallam. Atque hic ego dico, maritum consentire debere, ac procurare, ut vxor matrimonij fructu non careat, & ex ipsius genere liberos acquirat. Quod si ille facere hoc recusat, vxori suadeo ut ab illo in aliam regionem fugiat, ibique alij nubat. Quin vltterius homo impudentissimus progreditur, nec iam excusationem, sed laudem etiam tam turpi diuortio quaerit, inquiens: Olim Consilium tantum dederam, quod tum adhuc essem timidus sculus; at iam longe aliter sentio, ac talem maritum qui vxorem, aut vxorem que maritum (licet hoc rarius euenire soleat) hoc modo deceperit, durius tractari volo. Neque enim parum est in re tanti momenti, & qua non corpus tantum & fortunas sed anima etiam salutem concernit, per fraudem aliquem circumuonire. & qua ab illo exigenda compensatio est. Quod quid aliud est, quam dicere: Talis femina aut maritus egregie in idem scortari debet?

O diuinam Noui Euangelistæ, non carne modo & ossibus constantis, verum etiam in libidinis cœno ad aures vsque demersi sententiam! Quod si hanc legem recipimus, Deum immortalem, quam multa adulteria quam multa diuortia, & falsæ accusationes nouas ambicantium nuptias veluti momento exundabunt? Quæ inter viros & vxores

querela non nascentur? Doctrinæ huius incommoda demonstrantibus, ac remedium ea præcipientibus, bonus ille Apostolus respondisse dicitur: (s) *Quid faciam? Perpetrato adulterio, uter coniugum innocens fuerit, matrimonium rursus inuendi potestatem habet. At si meroges ubi altera illa pars que in culpa est, manebit, si forte continere se nequeat? Respondeo, eum qui culpam commiserit, à magistratu morte afficiendum, aut ei in aliam regionem abeundum, ac si donum continentia non habeat, aliam vxorem ducendam. Si quis dicat, me tam viru quam feminis in longinquas regiones emigrandi, & ut alibi contrahere liceat, dissoluedi matrimonium fenestram aperire: respondeo. Quidnam ego hac in re possum statueret. Ex duobus malis minus eligendum est & ne in longinquis locis scortentur, matrimonij potius contrahendi ipsi permittenda est potestas. Sed non ob commissum tantum durante in matrimonio adulterium, verum etiam ob antegressam, (t) nondum contracto coniugio, scortationem; ob fugam aut longam separationem alterius coniugum: ob mariti asperitatem, amborum pertinaciam, hæresin, debiti maritalis recusationem, morbum denique contagiosum, Novus hic Apostolus suis diuortij potestatem facit, non minus quam ob easdem causas seruos & ancillas dimittere, nouosque conducere solemus. (u)*

Testatur Reicius, quum iussu Poloniæ Regis ad Papam Sixtum V. Romam proficisceretur, se Augustæ Vindelicorum, qua iter faciebat, Lutheranum vidisse Prædicantem, qui alterius Prædicantis, Francofurti tum adhuc viuentis ac consentientis, vxorem in matrimonium duxerit. Idem ille Prædicans, ad religionem Catholicam postea conuersus, ait, collegas vxorum permutationem fecum voluisse instituere: quodque genus mercandi inter id hominum genus sæpe ipse viderit. Ecce tibi Libertatis edictum! ecce castitatis votis, quæ tam multi ac sancti homines fecerunt, non medium ostensum digitum tantum, verum etiam nigrum thera appositum, ab eo qui illud frequentissime in ore habebat. Impossibile esse continentiam. Vota vero illa Virginitatis diabolo, & contra morum ac vite honestatem fieri, Melanchthon in Apologia Augustanæ Confessionis auctor est. At non meminit hic quod Zacharias Papa ostingentis ante Lutherum

r Tom. 1 Ger. fol. 121. Refert. Cochleus de causis matrimonij. s Serm. de matrim. fol. 121. t Incap. 7. Epist. ad Corinthios impress. anno 523. & comoendio eius modi plurima loca à Lutheri operibus collecta Vide in Contradi Andrea Luthero Cæsto. mundog. pag. 231. &c.

therum annis ad Bonifatium Germaniæ Apostolum scripserat. *Sacerdotes postquam Sacros ordines acceperint, ab uxorum cōsuetudine abstinere, & vitia socias abdicare debere.* Quod accipiendum est de maritis, qui in nouella illa adhuc Ecclesia diuinis seruitijs sese mancipabant. Sed quam apta ac pulchra similitudine Lutherus hanc impossibilitatem prober atque ostendat, audire opera precium mihi videtur.

VI. *Quemadmodum, ait, mater puero signum manu dat, ut ad se veniat, aut etiam voce eundem ad se vocat, quamuis certa sit eum ire non posse: sic Deus quædam nobis præcepit, quamuis cerèd scias nos facere ea non posse. Sed quælo te, qui sic loquitur, annon Deo illudit, vel potius illud dicit, Deum nobis illudere? dum scilicet facere nos ea vult quæ plane sunt impossibilia.* Deus, inquit S. Augustinus, *(a) nihil præcipit quod factu sit impossibile, sed præcipiens admonet te ut facias quod potes, ac cupias etiam, quod non potes.* Sic quamuis votum castitatis, omnium maximum & nobilissimum, valde sit difficile, utpote quod a furiosis hostibus tam sæpe oppugnatur; impossibile tamen non est. Norum est illud ex ipsis Gentilibus *Difficilia quæ pulera.*

*Et illud — serpens sitis, arbor arena,
Dulcia virtutis gaudes patientia duris.*

Quin mihi nec placeat virtus, nisi parva labore.

Et ex sacris literis tantopere iactatis apud Evangelicos quid non legimus & audimus fortius:

At quanto plus in tam arduo opere est laboris ac difficultatis, tanto maiorem etiam laudem & gratiam apud Deum meretur. Nondum vitijs totus ita occupatus est mundus, ut non quotidie in sanctis quibusdam hominibus admirabiles diuinæ gratiæ radios elucere videamus, quibus illustrati, ab omnibus turpium voluptatum sordibus mundos sese conseruant, & terrenis his rebus planè se subducunt; nihil obstante commentitia illa Lutheri impossibilitate Apostolus enim aduersus eam ait, *(x) Fructus Spiritus est, caritas &c. modestia, continentia, castitas.* Et Razias ille Machabaicus *(y) multis temporibus continentia propositū tenuit in iudaismo, &c.* Et si enim Spiritus præcepta atque exercitia, cui caro semper reluctatur, prima facie grauiam admodum & intolerabilia videntur, non plus tamen ea habent oneris, quam quale in navigatione contra ventos ac fluctus huius Mundi opus est: etenim onus aliquod tam nobis necessarium est, quam nauis necessaria est saburra, ut tanto contra omnem tempestatem tutiores in hoc mundi pela-

go inter medios tentationum fluctus enauigemus.

His qui cum Luthero per diuinā præcepta ambulanti bus viam spinis ac vepribus obstitam, constratam muricibus, & præcitijs vndique obfessam imaginantur, bene & appositè respondit S. Ambrosius, inquit: *Si qui periculis absterreri festinat, ei ab omni quoque labore cessandum esse, ne opprimatur; ab omni pugna desistendum, ne vincatur: ei qui concupiscentiam metuat, oculos claudendos; qui ambulare formidet, considendum.* Et D. Gregorius: *In flagellorum, inquit, ictibus, & in vitiorum pugnis non solum nos infirmitatem nostram, sed etiam in virtutibus progressum cognoscere.* Nemo enim virtutum suarum in pace facit periculum. Nemo scire potest quantum profecerit, nisi in rebus dubijs & aduersis. *Omnia in eo possum, inquit S. Apostolus, qui me confortat.* Velle hic, posse est. *Quæ à necessitate ceperunt, vte & ait Seneca, faciliter exeunt.* Et sicut homines vino dediti quanto plus eius inuergunt, tanto calore corporis magis incendunt, nec prius cessant quam ab ebrietate peruenierint: sic casta & sancta anima, vbi semel futuræ vitæ cogitationibus & curis occupata fuerit, cœlestia illa bona sistere ac desiderare numquam cessat, & impletur quidem illa nūquam tamen satiatur. Immo quanto vberior rerum spiritualium fuerit cibus, tanto magis earundem erecit fames. *Nullum est in Mundo bonum, nulla omnino virtus tam heroica & sublimis, quam non vel ab ipsa natura insitam habeamus, vel consuetudine, vel necessitate acquirere possimus, ut Tertullianus docet.* Hæc vero necessitas ita comparata est, ut etiam voluntaria esse queat, Et quamuis in duabus his vocibus oppositio quædam seu contrarietas esse videatur: hanc tamen voluntariam necessitatem Cassianus vnus ex illis eremi cultoribus vitilibus quibusdam regulis explicat, quom ait: *Nihil omnium rerum tam durum esse atque asperum, quod non anima in Deum abrepta molle fiat ac leue.* Omnis illa asperitas ijs qui eiusmodi eleuationes, omnem fere sensum corpori auferentes, sentiunt, in summam dulcedinem commutatur. Talis animæ ecstasis, corporis functiones ac sensus ita interficit, ut omnibus alijs rebus exclusis, omnes cogitationes ac sensus in vnum Deum ferantur, atque in eototū quantiquanti sunt, occupentur.

Falsa ergo est Lutheri Theologia, & illis Alcaei apud Plutarchum potius, quam Christianæ Fidei dogma-
u *Lib. de natu & gratia. x Gal. 5. 23. y 2. Machab. 14. 38.*